

Moodul	Ettevõtluse ökosüsteem
Kursuse nimetus	Majandus
Klass	11.-12. klass
Kursuse eesmärk	<p>Kursuse eesmärgiks on õpilastel omandada arusaamine ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning vastastikustest seostest nii üksikisiku, ettevõtte, riigi, kui ka rahvusvahelisel tasandil.</p> <p>Õpilased omandavad majanduse põhimõisteid ja tutvuvad tänapäeva turumajanduse põhimõtetega; õpivad hindama ressursside tähtsust; võrdlevad erinevaid majandussüsteeme; omandavad teadmisi turu funktsioonidest, kuidas turg ja hind määravad tootmist ja tarbimist. Kasutades majandusringluse mudelit, selgitatakse, kuidas üksikisikud, kodumajapidamised ja ettevõtted osalevad raha, toodete ja ressursside ringluses.</p> <p>Konkurentsi teemaga selgitatakse tootlikkust, mastaabisäästu ja masstootmist, analüüsitakse kvalifitseeritud tööjõu, kaasaegse tehnoloogia mõju tootlikkusele ja ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise tähtsust ja otsest seost tootlikkusega.</p> <p>Analüüsitakse valitsuse rolli majandusringluses ja arutletakse valitsuse majanduspoliitika üle. Võrreldakse erinevaid maksusüsteeme ja hinnatakse nende eeliseid ja puudusi. Õpilastel kujuneb arusaam maailma majanduse tsüklilisusest. Kujuneb oskus erinevate majandusnäitajate alusel analüüsida ja hinnata erinevate riikide ning regionide majandusliku arengu iseärasusi. Läbi praktiliste ülesannete tunneb õpilane raha vahetusväärtuse mõju riigi ekspordile ja impordile ning spetsialiseerumise ja globaliseerumise mõisteid.</p> <p>Maailmamajanduse mõistmiseks kujunevad teadmised kaubanduspiirangutest ja oskus analüüsida kaubanduspiirangute mõju üksiktarbijale, ettevõttele nii koduriigis kui ka teistes riikides.</p>

Kursuse sisu lühikokkuvõte	<p>Majanduse olemus. Nappus ja kompromiss, alternatiivkulu. Majanduse põhivalikud: Mida? Kuidas? Kellele? Tootmistegurid: loodusressursid, inimressursid ja kapital. Mikro- ja makroökonomika. Turumajanduse alused: eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents, ettevõtlikkus. Motiiv. Kasum. Majandussüsteemid: käsu-, tava-, turu- ja segamajandus.</p> <p>Nõudmine, pakkumine, hind, nõudluselastsus ja hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ja graafikud. Nõudlust ja pakkumist mõjutavad tegurid. Defitsiit ja ülepakkumine.</p> <p>Valitsuse roll majanduses. Majandusringlus. Riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud. Eesti riigi eelarve. Erinevad maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Eesti maksupoliitika. Otsesed ja kaudsed maksud. Raha ja rahapoliitika Euroopa Liidus. Kaheastmeline pangandussüsteem. Eesti Pank ja tema tegevus. Rahamassi suurenemine läbi pangandussüsteemi. Raha väärtuse muutumine. Inflatsioon, deflatsioon, tarbijahinnaindeks.</p> <p>Riikide võrdlemine ja rühmitamine erinevate majandusnäitajate alusel (SKP, töötus, inflatsioon). Majanduse tsüklilisus. Fiskaal- ja monetaarpoliitika. Majanduspoliitika.</p> <p>Rahvusvaheline majandus. Suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine. Eksport, import. Globaliseerumine. Õiglane kaubandus. Valuuta, valuutaturg, valuutakurss, ostujõu pariteet. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid. Euroopa Liit ja vabakaubandus. Kaubanduspiirangud: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping. Eesti sise- ja välismajanduse arengusuunad.</p> <p>Nüüdisaegsed suunad maailma majanduses.</p> <p>Regioonide majandusliku arengu iseärasused ja erinevused.</p> <p>Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Palgad. Maksud ja maksed.</p> <p>Tööpuuduse kasv, tulude ebavõrdne jaotus ja elanikkonna kihistumine, ressursside ammendumine.</p>
Lõiming teiste õppeainete ja päriseluga	<p><u>Geograafia</u>: tootmistegurid, ühiskonnavormid, suhteline- ja absoluutne eelis, riikide spetsialiseerumine, rahvusvahelised ettevõtted, globaliseerumine;</p> <p><u>Ajalugu</u>: naturaalmajandus, plaanimajandus, turumajandus, merkantilism, füsiokraadid, Eesti väliskaubandus;</p>

	<p><u>Ühiskonnaõpetus</u>: A.Smith, majandussüsteemid, tootmistegurid, inflatsioon, tööturg, tööhõivepoliitika, tarbija, töötasu ja sellega seotud maksud ja maksed, välismajanduspoliitika, import, eksport, tollimaksud, kvoodid, WTO, IMF;</p> <p><u>Matemaatika</u>: tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, koordinaatteljestik, funktsiooni graafiku joonestamine, võrrandisüsteemi lahendamine; tulu ja kulu arvutamine, protsentarvutused, statistika põhimõisted;</p> <p><u>Eesti keel</u>: ajalehe info analüüs, arutlusoskuse kujundamine;</p> <p><u>Võõrkeel</u>: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel.</p>
Akadeemilise aususe arendamine	<p>Kursuse alguses tutvustatakse õpilastele Miina Härma Gümnaasiumi akadeemilise aususe juhendit. Selgitatakse ausa käitumise põhimõtteid ning ebaausa käitumise tagajärgi, selgitatakse, mis on plagiaat. Esitluste ja arutluste puhul jälgitakse korrektset viitamist.</p>
Õppija profiili rakendamine	<p>Uuriv – erinevate allikat lugemine ja võrdlemine (uurib rühmatööna töötuse ja tööjõupuuduse probleeme Eestis, tutvustab kaaslastele olulisemaid rahvusvahelisi organisatsioone).</p> <p>Teadmishimuline – küsimuste küsimine ja omal käel uuritu propageerimine (endale huvitaval teemal majandusuudise põhjal esitluse tegemine).</p> <p>Mõtlev – oskus seostada teooriaid päriseluliste näidetega, põhjuse ja tagajärje seose nägemine, arutluse kirjutamine töötuse ja tööjõupuuduse probleemidest Eestis;</p> <p>Suhtleja – oma arvamuse sõnastamine, väitlemine, teeb koostööd kaasõpilastega erinevate rühma- ja meeskonnatöodes;</p> <p>Julge – võtab tundides sõna, väljendab oma seisukohti käsitletavate teemade kohta;</p> <p>Hooliv – teiste õpilaste ära kuulamine ja respektseerimine;</p> <p>Põhimõttekindel – õpilane esitab oma tööd tähtaegselt ning ettenähtud viisil;</p> <p>Avatud meelega – õpilane tutvub erinevate nüüdisaegsete suundadega maailma majanduses mõistab nende eeliseid ja puudusi;</p> <p>Peegeldav – õpilane teadvustab oma teadmislünkasid ning võtab kasutusele meetmeid nende korrigeerimiseks.</p>
Õpioskuste arendamine	<p>1) Infopädevuse arendamine</p>

	<p>- Informatsiooni sorteerimine ja kategooriatesse jagamine; näit. majandusandmete analüüsimisel sobivate visualiseerimis- ja süstematiseerimis vahendite valimine ja kasutamine (tabelid, graafikud, diagrammid jne);</p> <p>- Kriitiliste lugemisostuste kasutamine, et analüüsida ja tõlgendada informatsiooni.</p> <p>2) Kriitiline mõtlemine</p> <p>- Erinevate vaatenurkade arvestamine ideedes või seisukohtades.</p> <p>Uute arusaamade sünteesimine läbi sellele ainuomaste joonte kirjeldamise, seoste ja omavaheliste suhete märkamise.</p> <p>Arusaamade ülevaatamine ja kohandamine vastavalt uuele informatsioonile, mida on õppeprotsessi raames turumajandusest toimuvast teada saanud.</p> <p>Üldistuste ja järelduste tegemine majandusringluse mudeli toimimise selgitamisel.</p> <p>Digipädevuste arendamine:</p> <p>1. Info- ja andmekirjaoskus</p> <p>- Digitaalsete materjalide haldamine sobivad digikeskkonnas – meeskonnas loodud ühisdokumentide koostamine ja jagamine. elektroonilises keskkonnas, näit. Google Drive</p> <p>- Tabelarvutuse erinevate funktsioonide kasutamine, diagrammide loomine andmete põhjal - tabelarvutusprogramm MS Excel</p> <p>2. Suhtlus ja koostöö digikeskkonnas</p> <p>- Digitaalsed suhtluskeskkondade kasutamine omavahelises suhtluses ja infovahenduses, arendatavate toodete/teenuste turundamisel, Google Meet, Skype, Facebook, Facebooki sõnumirakendus Messenger, Microsoft Teams, Instagram</p> <p>- Õppeülesannete sooritamine sobivas digitaalses õpikeskkonnas; veebipõhiste õppevahendite sihipärane kasutamine: Coggle-mõistekaardi loomine, Canva – postrite, plakatite koostamine, Opiq – digitaalsed õpikud, Quiziz – online testid, Kahoot – online testid, Padlet – digitaalne tahvel, Mindomo – koostööpõhine mõttekaardi koostamise ja visandamise tööriist.</p> <p>3. Digisisu loomine</p> <p>- Digisisu loomine erinevaid multimeedia elemente kasutades (tekst, pilt, video, heli, animatsioon, video- ja helitöötlus)- reklaamvideo loomine meeskonnas arendatavale tootele/teenusele</p>
Õpitulemused	Kursuse läbinud õppija:

- mõistab, kuidas nappus sunnib inimesi valima ressursside vahel ja kaaluma alternatiivkulusid;
- oskab hinnata tootmistegureid ja tegurituluseid ning selgitada, kuidas turg ja hind määravad tootmist ja tarbimist;
- analüüsib, kuidas erinevad majandussüsteemid lahendavad põhilisi majandusprobleeme;
- iseloomustab nõudmise ja pakkumise koosmõju tasakaaluhinna kujundamisel; saab aru pakkumise ja nõudluse joonistest; hindab nõudluselastsuse mõju nõutavale kogusele;
- selgitab defitsiidi ja ülepakkumise majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi.
- tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena;
- tunneb tarbijate õigusi ja kohustusi, mõistab säästliku tarbimise ja tarbijakaitse olemust;
- teab inflatsiooni ja deflatsiooni põhjusi ning arutleb nende tagajärgede üle;
- selgitab tootlikkust;
- analüüsib kvalifitseeritud tööjõu, kaasaegse tehnoloogia mõju tootlikkusele ja ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise tähtsust ja otsest seost tootlikkusega;
- oskab kasutada kvaliteetseid allikaid Eesti tootlikkusele hinnangu andmisel;
- oskab arutluse koostamisel korrektselt viidata kasutatud allikatele;
- tunneb konkurentsiliike, konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid;
- oskab hinnata konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid;
- seostab majanduse tunnis õpitud reaalse eluga;
- käitub keskkonnateadlikult;
- jälgib meedias majandusuudised.
- toob näiteid valitsuse poolt pakutavate hüvede kohta;
- tunneb valitsuse reguleerivat ja suunavat rolli majandusringluses ja hüvede ümberjagamisel;
- analüüsib valitsuse majanduspoliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse ja sotsiaalse turvalisuse tagamisel;
- arutleb riigieelarve moodustamise, maksupoliitika ja tulude ümberjaotamise üle;
- oskab nimetada ja arvutada makse;

	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab kaheastmelist pangandussüsteemi; • arutleb raha väärtuse muutumise üle ja sellest tulenevaid tagajärgi; • selgitab fiskaal- ja monetaarpoliitika olemust; • analüüsib majanduse tsüklilisust läbi ajaloo; • võrdleb riike erinevate majandusnäitajate alusel; • analüüsib kaubanduse rolli nii riigi kui ka rahvusvahelises majanduses; • selgitab suhtelist ja absoluutset eelist; • tunneb raha vahetusväärtuse mõju riigi ekspordile ja impordile; • selgitab maksebilansiolemust; • tunneb maailma regioonide majandusliku arengu iseärasusi ja erinevusi; • mõistab tehnoloogilise arengu abil saavutatud majanduskasvu ja elatustaseme tõusuga kaasnevaid võimalikke negatiivseid muutusi ühiskonnas: linna ja maa vastandumist, tööpuuduse kasvu, tulude ebavõrdset jaotust ja elanikkonna kihistumist, ressursside ammendumist; • teab spetsialiseerumise ja globaliseerumise mõisteid, toob nende kohta näiteid maailmamajandusest; • teab mitmesuguseid kaubanduspiiranguid: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping ja analüüsib kaubanduspiirangute mõju üksiktarbijale ja ettevõtetele nii koduriigis kui ka teistes riikides.
Hindamine	<p>Kursuse kujuneb praktiliste tööde, mini-uurimuste, iseseisvate tööde ja ettekannete hinnetest. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta. Iseseisvateks töödeks on kodused ülesanded, klassitööd, mida hinnatakse valikuliselt. Kursuse jooksul võib hinnata ka koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöodes jne.</p> <p>Majandusõppe kursus lõpeb kokkuvõtva hindamisega, mis hõlmab kogu kursuse materjali.</p>
Õppekäigud, külalisesinejad jms projektid,	<p>Külalisesinejaid erinevatest valdkondadest, konverentsid, loengud (sh veebipõhised), e-külalistunnid ja vilistlaste kaasamine teemapõhistesse aruteludesse.</p>
Õppetöö diferentseerimine	<p>Õppetöö rikastamine õppekäikude ja külalisesinejatega. Osalemine konverentsidel ja teemapäevadel, veebiloengud, e-külalistunnid.</p> <p>Osalemine olümpiaadil ja ainevõistlustel (näit: JA Eesti majandusolümpiaad, TalTechi majandusvõistlus gümnasistidele)</p>

	Individaalse õppekava võimaldamine koos eesmärkide seadmise ja refleksiooniga.
Õppematerjalid	<p>Majandusõpik. Junior Achievementi Arengufond, 2011</p> <p>Majandusõpik gümnaasiumile. Junior Achievement Eesti SA, 2018</p> <p>Ettevõtlusõpik „Ettevõtlikkusest ettevõtluseni”, SA Teadlik Valik, 2012</p> <p>Ettevõtluse Digiõpik - Ettevõtlusõpe 4. taseme kutseõppes https://www.opiq.ee/kit/223/chapter/12499</p> <p>Ülesandekogu. I,II ja III. Junior Achievementi Arengufond, 2013, 2014, 2015</p> <p>Ajakirjanduses ilmuvad majandusteemalised artiklid.</p> <p>Kerem, M., Raju, O., Randveer, M. Mikroökonomika. Õpik. Tea, Tallinn, 2003</p> <p>Randveer, M. (koostaja). Mikroökonomika ülesannete ja harjutuste kogu. Külim, Tallinn, 2004</p> <p>Arrak, A. Eesti majandus. Lõimumine Euroopa ja globaalses kontekstis. Õpik keskkoolile. Avatar, 2008</p> <p>Riigiportaal https://www.eesti.ee/et</p> <p>Eesti Panga kodulehekülg https://www.eestipank.ee/</p> <p>Eesti Statistikaameti kodulehekülg https://www.stat.ee/</p> <p>Eesti Rahandusministeeriumi kodulehekülg https://www.fin.ee/</p> <p>Maksu- ja Tolliameti kodulehekülg https://www.emta.ee/</p> <p>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehekülg https://www.mkm.ee/</p> <p>Maailmakooli maailmahariduse portaal https://maailmakool.ee/</p> <p>TÜ Eetikakeskuse eetikaveeb https://www.eetika.ee/et</p>